

adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS) jaarverslag 2017 »

inhoudsopgave & bijlagen

1. Inleiding

2. De ACAS

3. De werkzaamheden van de ACAS

4. Reflectie op vijf jaar ACAS

5. Tot slot

*Bijlage:
Samenvatting van de zaken uit 2016 en 2017 waarin de ACAS in 2017 een advies heeft uitgebracht*

colofon

1. *Inleiding*

In dit jaarverslag van de Adviescommissie afgesloten strafzaken (hierna: ACAS) over 2017 wordt in paragraaf 2 eerst aandacht besteed aan de taak en bevoegdheden, alsmede aan de samenstelling van de ACAS in 2017. In paragraaf 3 worden de activiteiten van de ACAS uiteengezet: daarbij wordt de stand van de advisering besproken en vervolgens ingegaan op de inhoud van de adviezen. In paragraaf 4 volgt een korte reflectie op vijf jaar ACAS. Achtereenvolgens wordt stil gestaan bij kenmerken van ACAS-zaken, uitkomsten van ACAS-zaken en worden wat algemenere kwesties aangestipt. Tot slot wordt in paragraaf 5 de balans opgemaakt. De bijlage bevat een korte samenvatting van de zaken waarin de ACAS in 2017 advies heeft uitgebracht.

2. *De ACAS*

2.1. TAAK EN BEVOEGDHEDEN

Wanneer het gaat om een veroordeling wegens een misdrijf waarop een gevangenisstraf van twaalf jaar of meer staat en de rechtsorde door dit misdrijf ernstig is geschokt, kan de advocaat van een veroordeelde ter voorbereiding van een herzieningsaanvraag bij de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden een verzoek indienen tot het verrichten van een nader onderzoek naar de aanwezigheid van een grond voor herziening als bedoeld in artikel 457, lid 1, onder c Sv. Vereist is dat er voldoende aanwijzingen zijn dat mogelijkerwijs sprake is van een grond tot herziening en dat het verzochte onderzoek in dat kader noodzakelijk is. De procureur-generaal kan – en is bij veroordelingen tot gevangenisstraf van zes jaren of meer daartoe verplicht – advies vragen aan de ACAS, ingesteld op grond van de Wet hervorming herziening ten voordele van 11 oktober 2012 (Staatsblad 2012, nr. 275). De ACAS adviseert over de wenselijkheid en de inhoud van nader onderzoek. Afhankelijk van de resultaten van dit onderzoek kan daarna een verzoek of een vordering tot herziening bij de Hoge Raad volgen.

Om de ACAS in staat te stellen haar adviesfunctie te vervullen is de ACAS in het Besluit adviescommissie afgesloten

strafzaken van 12 september 2012¹ een aantal bevoegdheden toegekend, variërend van de bevoegdheid tot kennisname van processtukken en het horen van personen die bij het onderzoek in strafzaak zijn betrokken tot en met het raadplegen van of zich laten bijstaan door een deskundige. Gegeven de taakopdracht is het niet de bedoeling dat de ACAS eventueel nader onderzoek zelf verricht. Indien de ACAS bepaalde – andere dan de hiervoor genoemde – onderzoekshandelingen wenselijk acht, bijvoorbeeld het (doen) horen van de veroordeelde of bepaalde getuigen, kan zij de procureur-generaal adviseren de betreffende specifieke onderzoekshandelingen te doen uitvoeren. De procureur-generaal kan, indien gewenst, tijdens of na de uitvoering van dit nader onderzoek opnieuw een oordeel van de ACAS vragen.

2.2. SAMENSTELLING IN 2017

Conform de artikelen 3-6 van het Besluit bestaat de ACAS uit vijf leden en vijf plaatsvervangend leden, onder wie twee wetenschappers, een deskundige op het terrein van de politiepraktijk, een advocaat en een lid van het Openbaar Ministerie,

¹ Stb. 2012, nr. 405.

ondersteund door een secretaris. In 2017 zag de samenstelling van de ACAS er als volgt uit.

Vaste leden:

- prof. em. mr. H. de Doelder, tevens voorzitter, voormalig hoogleraar straf(proces)recht aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Erasmus Universiteit Rotterdam;
- prof. dr. H.L.G.J. Merckelbach, tevens plaatsvervangend voorzitter, hoogleraar rechtspsychologie aan de Faculteit der Psychologie en Neurowetenschappen van de Universiteit Maastricht;
- mr. F. Posthumus, senior advocaat-generaal bij het ressortsparket, vestiging Amsterdam;
- prof. mr. A.A. Franken, hoogleraar straf(proces)recht aan de Universiteit Utrecht, tevens advocaat.
- B.R. Visser MPA, voormalig hoofd School voor Politieleiderschap en voormalig korpschef Politie Kennemerland.

Plaatsvervangende leden:

- prof. mr. C.P.M. Cleiren, hoogleraar straf(proces)recht aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden;
- prof. dr. E.G.C. Rassin, bijzonder hoogleraar rechtspsychologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

- mr. M.J.M. Nieuwenhuis, senior officier van justitie bij het Landelijk Parket;
- mr. J.I.M.G. Jahae, advocaat;
- C.J. Heijnsman, voormalig hoofd-commissaris van politie, politiechef van de regionale eenheid Oost Nederland.

Secretaris:

- mr. drs. V.M.L. Sebel, wetenschappelijk medewerker bij de Hoge Raad der Nederlanden.

3.

De werkzaamheden van de ACAS

3.1. STAND VAN DE ADVISERING

In 2017 heeft de ACAS in totaal drie adviesvragen van de procureur-generaal ontvangen. De instroom van nieuwe zaken is in zoverre beperkter vergeleken met voorgaande jaren. In twee van de nieuw ingekomen zaken gaat het om moord en/of doodslag (ACAS 035 en 037), waarbij in zaaknummer 037 een gevangenisstraf voor de duur van vijf jaar is opgelegd en in zaaknummer 035 terbeschikkingstelling met bevel tot verpleging van overheidswege in combinatie met een gevangenisstraf voor de duur van twaalf jaren. In één zaak (ACAS 036) gaat het om een veroordeling wegens (onder meer) medeplegen van wederrechtelijke vrijheidsberoving en poging tot afpersing, terwijl het feit wordt gepleegd door twee of meer verenigde personen, waarvoor uiteindelijk een gevangenisstraf voor de duur van 48 maanden is opgelegd, waarvan zes maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar.

De ACAS heeft in 2017 in totaal zes adviezen uitgebracht (in de bijlage bij dit jaarverslag wordt een korte samenvatting gegeven van deze zaken). Daartoe heeft de ACAS in 2017 acht maal voltallig vergaderd. Daarnaast is meerdere keren vergaderd in subcommissies.

Op 31 december 2017 had de ACAS in totaal in vijfendertig zaken een advies uitgebracht. Vijfentwintig daarvan zijn tezamen met de (tussen)beslissing van de procureur-generaal, gepubliceerd. Zie [overzicht van verzoeken tot nader onderzoek](#).

Hoewel de ACAS alles in het werk stelt om de doorlooptijden zo kort mogelijk te houden, duurt de behandeling van de verzoeken door de ACAS over het algemeen (veel) langer dan de zes tot acht weken die de ACAS nastreeft. De tijd die de ACAS gemiddeld nodig heeft om een advies uit te brengen is sterk afhankelijk van de aard, omvang en complexiteit van de zaak. Vooral in bewerklijker zaken en in zaken waarin nadere gegevens moeten worden opgevraagd of onderzocht, kan deze termijn oplopen. In dat kader geldt overigens dat indien een veroordeelde (nog) gedetineerd zit in verband met de zaak deze zaak prioriteit heeft boven zaken waarin de veroordeelde inmiddels in vrijheid is gesteld.

3.2. INHOUD VAN DE ADVIEZEN

In één van de zaken (zaaknummer 034) waarin de ACAS in 2017 advies uitbracht, heeft zij gebruik gemaakt van haar onderzoeksbevoegdheden door een tweetal

deskundigen te raadplegen. In geen van de in 2017 uitgebrachte adviezen heeft de ACAS (uiteindelijk) geadviseerd tot het doen van nader onderzoek. In lijn met voorgaande jaren heeft dit bijvoorbeeld ermee te maken dat in de betreffende verzoeken een beroep wordt gedaan op bepaalde feiten en omstandigheden die bij de behandeling van de zaak bij de rechtbank, het hof en/of de Hoge Raad reeds aan de orde zijn gekomen. Ook geldt dat in verzoeken nogal eens een bepaald bewijsmiddel wordt betwist terwijl weglating daarvan de bewijsconstructie niet aantast, of omdat een nieuw gegeven (een belangrijk deel van de) andere voor de bewezenverklaring relevante gegevens niet accommodeert of ontkracht en om die reden niet tot een (potentieel) novum kan leiden.

In twee van de zes zaken waarin de ACAS in 2017 advies heeft uitgebracht (zaaknummers 034 en 036) is op het moment van schrijven nog niet door de procureur-generaal beslist en zodoende zijn deze adviezen ook (nog) niet gepubliceerd. Daarom zal in dit jaarverslag niet in detail worden ingegaan op de inhoud van deze adviezen.

In zaaknummer 030 werd aangevoerd dat politieambtenaren ervan overtuigd waren

dat niet verzoeker, maar (een) derde(n) aan de medeverdachte van verzoeker de opdracht heeft/hebben gegeven tot het doden van de drie slachtoffers. Ook werd gesteld dat de (belastende) verklaringen van twee voormalige medeverdachten onbetrouwbaar, dan wel kennelijk leugenachtig zijn geweest. Een en ander zou ook volgen uit bepaalde stukken die volgens verzoeker nooit zijn gevoegd in het Nederlandse dossier en een nieuwe, bij de notaris afgelegde verklaring van een medegegetineerde. Gelet daarop werd gevraagd om de betreffende politieambtenaren, de medeverdachten van verzoeker en de medegegetineerde te horen. De ACAS oordeelde evenwel dat het aangevoerde geen aanleiding gaf tot nader onderzoek zoals verzocht. Reden daarvoor was dat het hof uitdrukkelijk heeft onderkend dat de uiteindelijke opdracht tot liquidatie afkomstig kan zijn geweest van (een) derde(n) en de betekenis daarvan op zichzelf niet relevant is voor de door het hof aan verzoeker toegekende rol. Daarnaast berusten de kanttekeningen die zijn geplaatst bij de voor het bewijs gebruikte verklaringen op materiaal dat het hof reeds bekend was en zodoende in zijn beoordeling heeft kunnen betrekken, terwijl geen nieuwe gegevens of inzichten zijn gepresenteerd die de eerder door het hof gegeven beoordeling in twijfel trekken.

In zaaknummer 031 werd aangevoerd dat uit nieuw psychologisch onderzoek bij verzoeker is gebleken dat sprake was van een ernstige en complexe Post-Traumatische Stress Stoornis (PTSS) en destijds niet bekend was dat verzoeker daaraan leed. Als de rechter daarmee bekend was geweest zou dit hoogstwaarschijnlijk tot ontslag van alle rechtsvervolgving vanwege ontoerekeningsvatbaarheid hebben geleid, aldus verzoeker. Op grond daarvan werd verzocht om een deskundigenonderzoek naar de mate waarin de PTSS die bij verzoeker is vastgesteld invloed kan hebben gehad op het bewezenverklarde feit en op de mate van toerekeningsvatbaarheid ten tijde van het bewezenverklarde feit. De ACAS oordeelde dat niet vast is komen te staan dat verzoeker sinds zijn jeugd lijdt en dus ook tijdens het plegen van het delict leed aan PTSS. Evenmin is duidelijk dat in het onderzoek van 2001 is verzuimd om onderzoek te doen naar PTSS. Zelfs indien wordt aangenomen dat verzoeker wel leed aan PTSS ten tijde van het delict, bestaat geen reden aan te nemen dat de rechter tot het oordeel zou komen dat het feit niet aan verzoeker kan worden toegerekend. In het verzoekschrift zijn geen argumenten aangedragen die dat scenario aannemelijkheid geven en wordt bijvoorbeeld het oorzakelijk verband tussen de

PTSS en het door verzoeker gepleegde delict niet geduid. Om die reden ziet de ACAS geen reden voor nader onderzoek naar gronden voor een herziening.

In zaaknummer 033 werd aangevoerd dat ernstig getwijfeld moet worden aan de betrouwbaarheid van de verklaringen van de medeverdachte, gelet op nieuwe verklaringen van twee personen die stellen dat een ander dan verzoeker de dader is. Tevens wordt aan de hand van verbeterde camerabeelden onder meer gesteld dat er nieuwe details over de dader zichtbaar zijn geworden die het DNA-materiaal dat is aangetroffen op de plaats delict in een nieuw daglicht plaatsen. Gevraagd werd om onderzoek naar biologische sporen en (vergelijkend) DNA-onderzoek aan de sigarettenpeuken op de plaats delict te laten verrichten, alsmede aan de trainingsbroek en de witte schoenen die bij verzoeker zijn aangetroffen. De ACAS oordeelde dat de uiterst summiere getuigenverklaringen op zich niet direct de onschuld van verzoeker aantonen, gelet op het geheel aan bewijsoverwegingen die door het hof zijn gevolgd en waarbij de verklaring van de medeverdachte wordt ondersteund door een samenstel van technische bewijsmiddelen. Daargelaten dat van de persoon die door de getuigen wordt genoemd geen DNA-monster meer

kan worden afgenomen omdat deze in 2011 is overleden, geldt dat een eventuele koppeling van deze persoon aan de plaats delict geen nieuw gegeven oplevert, nu in de opsporingsfase al is gebleken dat deze persoon eerder op de avond aanwezig is geweest op de plaats delict. Ook het overige gevraagde onderzoek is naar het oordeel van de ACAS niet noodzakelijk omdat een vergelijkbaar verzoek in feitelijke aanleg gemotiveerd is afgewezen en het gevraagde onderzoek onvoldoende opweegt tegen de door het hof geformuleerde bewijsoverwegingen.

In zaaknummer 035 werd aangevoerd dat verzoeker werd aangevallen vanuit de groep waartoe het latere slachtoffer behoorde. Verzoeker zou pas na die aanval (terug) hebben geschoten, waardoor zich – anders dan het hof heeft geoordeeld – een noodweersituatie heeft voorgedaan. In de gegeven omstandigheden zou verzoeker ten aanzien van feit 1 een beroep op noodweer(exces) en ten aanzien van feit 2 een beroep op putatief noodweer(exces) toekomen. Volgens verzoeker heeft destijds geen deugdelijk onderzoek plaatsgevonden naar de juistheid van de argumenten die aan het beroep op (putatief) noodweer(exces) ten grondslag zijn gelegd. In dat kader werd gevraagd onderzoek te doen naar (de bevindingen

van het onderzoek naar) de perforaties die zijn aangetroffen in het spijkerjack, het T-shirt en de schoenen van verzoeker. Voorts werd gevraagd om een tweetal getuigen te horen waarvan de verklaringen steun geven aan de stelling dat vanuit de groep op verzoeker is geschoten. Daarnaast werd gevraagd om nader (dactyloscopisch) onderzoek naar de schietwapens en de afgenomen schiethanden alsmede om een reconstructie van de schietpartij. De ACAS oordeelde dat nader onderzoek aan het spijkerjack, het T-shirt of de schoenen van verzoeker of het horen van een deskundige over het verrichtte onderzoek niet kan leiden tot bevindingen die aannemelijk maken dat hij vanuit de groep is beschoten en geraakt. Daarnaast kan uit de verklaringen van de twee getuigen niet worden opgemaakt dat verzoeker zich in een noodweersituatie heeft bevonden en ziet de ACAS gelet op het lange tijdsverloop niet in dat nader onderzoek naar de schietwapens en de schiethanden tot nieuwe inzichten zou kunnen leiden. Dat geldt evenzeer voor de verzochte reconstructie: ook als verzoeker niet zou hebben gezien dat hij werd benaderd door politieagenten is er nog steeds geen sprake van een noodweersituatie en in de gegeven omstandigheden derhalve ook niet van putatief noodweer(exces).

4. *Reflectie op vijf jaar ACAS*

4.1. KENMERKEN VAN ACAS-ZAKEN

De zaken waarin de ACAS tot op heden advies heeft uitgebracht betreffen over het algemeen zaken met een pleegdatum uit het tijdvak van 2000 tot en met 2010.

Meer specifiek heeft de ACAS zich gebogen over twee zaken uit de jaren '80, negen zaken uit de jaren '90 en vijftwintig zaken uit het tijdvak van 2000 tot en met 2010. In bijna alle zaken gaat het om delicten als moord, doodslag of geweldsdelicten met (veelal) dodelijke afloop. In een aantal zaken staat een ander delict centraal (namelijk verkrachting, brandstichting, afpersing, handel in verdovende middelen, wederrechtelijke vrijheidsberoving en/of bedreiging).

Grofweg kunnen de verzoeken in de volgende categorieën worden onderscheiden:

- (i) verzoeken waarin een alternatief scenario wordt opgevoerd;
- (ii) verzoeken waarin een afwijkend of nieuw deskundigeninzicht wordt gepresenteerd;
- (iii) verzoeken waarin wordt verwezen naar nieuwe of gewijzigde verklaringen van getuigen, (mede)verdachten en/of slachtoffers;
- (iv) verzoeken waarin een beroep wordt gedaan op de stelling dat inmiddels

nieuwe technieken ontwikkeld zijn, die destijds niet bestonden of (in die mate) konden worden toegepast.

De zaken kenmerken zich voorts veelal door een bewijsconstructie waarin de bewezenverklaring ogenschijnlijk in belangrijke mate op een beperkt aantal bewijsmiddelen steunt, waarin soms weinig plaats is voor technisch bewijs en/of waarin technisch bewijs in een aantal gevallen soms zelfs geheel ontbreekt. Dit laatste kan wellicht deels worden verklaard door het relatief grote aantal zaken dat dateert uit een tijdsperiode waarin forensisch-technisch onderzoek nog in de kinderschoenen stond.

4.2. UITKOMSTEN VAN ACAS-ZAKEN

De inbedding van de ACAS in het onderzoek van de procureur-generaal naar de wenselijkheid van een herzieningsaanvraag, waarbij de ACAS rechtstreeks adviseert aan de procureur-generaal, brengt mee dat het juridische novumbegrip een belangrijke rol speelt bij de adviezen van de ACAS. Nader onderzoek is volgens de ACAS slechts dan zinvol indien redelijkerwijze te verwachten valt dat het mogelijk kan leiden tot een ernstig vermoeden als bedoeld in artikel 457, lid 1 onder c Sv ("dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het

onderzoek van de zaak zou hebben geleid, hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkheidsverklaring van het openbaar ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling”). De eisen die aan een (potentieel) novum worden gesteld werken in zoverre door in het advies van de ACAS. Dat wil evenwel niet zeggen dat de ACAS daarmee uitsluitend vooruitloopt op het juridische oordeel van de advocaat-generaal en het uiteindelijke oordeel van de Hoge Raad.² Integendeel: de ACAS is in het leven geroepen als onderdeel van een pakket aan maatregelen dat erop gericht is om gehoor te geven aan gevoelens van onrust over riskante en mogelijk onterechte veroordelingen. In dat verband kijkt de ACAS niet alleen naar de gebezigde bewijsmiddelen in onderlinge samenhang bezien, maar betreft zij ook feiten en omstandigheden die buiten de gebruikte bewijsmiddelen liggen in de oordeelsvorming en bekijkt per zaak of er nog onderzoeksmogelijkheden of andere aanknopingspunten zijn voor (aanvullend) onderzoek.

² Vgl. Y. Buruma, Adviseren over afgesloten strafzaken, NJB 2016/1228.

Verzoeken die strikt juridisch gezien geen potentieel novum bevatten, maar waarvan gesteld kan worden dat ze naar oordeel van de ACAS teruggaan op een potentieel ‘onveilige veroordeling’ vormen daarbij een bijzondere categorie.³ In dergelijke zaken ontbreekt technisch bewijs vaak (grotendeels) en stoelt een veroordeling bijvoorbeeld hoofdzakelijk op bekennende verklaring van de verdachte of getuigenverklaringen die niet geheel volgens de (nu) geldende regels tot stand lijken te zijn gekomen, of die na langere tijd zijn verkregen of zijn gewijzigd. Sinds de strafzaak van de Schiedammer parkmoord zijn de (maatschappelijke) inzichten ten aanzien van (de bewijswaarde van) deze onderwerpen gewijzigd. Die vaststelling op zichzelf is echter niet genoeg voor een potentieel novum. Dergelijk soort onveilige veroordelingen hebben de bijzondere aandacht van de ACAS, ook al leidt de

³ Onder een ‘potentieel onveilige veroordeling’ verstaat de ACAS een einduitspraak die een groter dan gebruikelijk risico op een onjuiste vaststelling van de relevante feiten in zich bergt, omdat de destijds gebruikte bewijsmiddelen, de destijds gebruikte bewijsconstructie en/of de destijds gebruikte bewijsoverwegingen in elk geval naar hedendaags inzicht serieus te nemen vragen oproepen in termen van betrouwbaarheid, deugdelijkheid en/of wetenschappelijke onderbouwing – zonder dat reeds een nieuw gegeven bestaat dat de basis kan vormen voor een herzieningsverzoek.

zoektocht naar (aanvullende) onderzoeksmogelijkheden of aanknopingspunten uiteindelijk niet altijd tot (een begin van) een potentieel novum.

Hoe vaak de ACAS uiteindelijk tot een positief advies komt hangt ervan af hoe ‘positief adviseren’ wordt gedefinieerd. Als daarmee de gevallen worden meegenomen waarin de ACAS gebruik heeft gemaakt van haar onderzoeksbevoegdheden dan zijn dat er aanzienlijk meer dan wanneer met een positief advies wordt bedoeld dat de ACAS aan de procureur-generaal adviseert nader onderzoek te doen. Bij het gebruik maken van de eigen onderzoeksbevoegdheden gaat het om gebruik van onderzoeksbevoegdheden in brede zin, dat wil zeggen dat dit zowel beperkt gebruik van de bevoegdheden omvat (zoals het opvragen van aanvullende stukken), als het doen laten uitvoeren van een onderzoek door een deskundige.

In totaal heeft de ACAS tweeëndertig definitieve adviezen uitgebracht. Twee adviezen (ACAS 007 en 029) hebben betrekking op dezelfde verzoeker: na een eerder advies in 2013 volgde twee jaar later een vervolgadvijsaanvraag van de procureur-generaal, omdat inmiddels een aantal onderzoekshandelingen was afgerond. Daarnaast heeft de ACAS in een

drietal samenhangende zaken (ACAS 022, 026 en 028) een tussentijds advies uitgebracht. In die zaken was bepaald onderzoek noodzakelijk dat evenwel zo ver ging dat het buiten de bevoegdheden of mogelijkheden van de ACAS viel, terwijl de uitkomst van dat onderzoek van groot belang is of zou kunnen zijn voor het definitieve advies.

Grofweg kan aldus worden gesteld dat de ACAS tot op heden in 60% van de zaken negatief adviseert, zonder daarbij gebruik te maken van de eigen onderzoeksbevoegdheden.⁴ In deze zaken bevatten de verzoeken bijvoorbeeld slechts een verruiming van het aantal mogelijke scenario's over hetgeen er is voorgevallen of werd in de verzoeken een beroep gedaan op bepaalde feiten en omstandigheden die bij de behandeling van de zaak bij de rechtbank, het hof en/of de Hoge Raad reeds aan de orde zijn gekomen, of werd een bepaald bewijsmiddel betwist terwijl weglating daarvan (een belangrijk deel van) de andere voor de bewezenverklaring relevante gegevens niet aantast, accommodeert en/of ontkracht. In 40% van de zaken maakte de ACAS gebruik van haar onderzoeks-

⁴ Zaaknummers 003, 006, 007, 011, 013, 014, 016, 017, 019, 023, 024, 026, 027, 029, 030, 031, 035 en 036 (totaal 21 zaken).

bevoegdheden.⁵ In deze zaken achtte de ACAS bepaalde nadere informatie of onderzoek noodzakelijk alvorens een advies uit te brengen. Zoals hiervoor al is opgemerkt, gaat het daarbij om het gebruik van onderzoeksbevoegdheden in brede zin. In ongeveer twee op de drie van deze zaken werd uiteindelijk, veelal (mede) op basis van het verrichte onderzoek, negatief geadviseerd.⁶ Zo is het bijvoorbeeld voorgekomen dat de ACAS nader DNA-onderzoek heeft laten verrichten, dat meer belastend bewijs tegen de verzoeker opleverde, hetgeen vervolgens (logischerwijs) tot een negatief advies leidde. De ACAS heeft in dergelijke zaken aldus nader onderzoek verricht, maar komt op basis van dat onderzoek tot de conclusie dat de veroordeling niet problematisch was. Ook is het voorgekomen dat de ACAS bij onderzoeksinstanties is nagegaan of het gevraagde onderzoek kan worden verricht en dat vervolgens vast is komen te staan dat de technieken voor het doen van een dergelijk onderzoek op dat moment (nog) niet bestaan, of dat het gevraagde onderzoek door forensisch deskundigen (vooral) wordt afgeraden (bijvoorbeeld

⁵ Zaaknummers 001, 004, 005, 008, 012, 015, 018, 020, 021, 022, 025, 028, 033 en 034 (totaal 14 zaken).
⁶ Zaaknummers 001, 004, 008, 012, 015, 018, 020, 021, 033 en 034 (dus in 10 van de 14 zaken).

omdat er zo weinig materiaal beschikbaar is dat daaruit met de huidige analysesystemen geen DNA-profiel kan worden gegenereerd: in zo'n geval is het gevraagde onderzoek op dat moment niet zinvol en zou dit wellicht zelfs de destructie teweegbrengen van materiaal dat in de toekomst eventueel wel zou kunnen worden onderzocht). De adviezen van de ACAS moeten dan ook tegen die achtergrond worden gezien. In ongeveer 20% van de zaken adviseert de ACAS (uiteindelijk) tot het doen verrichten van nader onderzoek.⁷ Tot op heden is nadien (al dan niet mede naar aanleiding van de uitkomst van dit nader onderzoek) in twee zaken een herzieningsverzoek ingediend.⁸ In beide zaken heeft de Hoge Raad de aanvraag tot herziening uiteindelijk afgewezen.⁹

4.3. VIJF JAAR ACAS

De Wet hervorming herziening ten voordele (Stb. 2012, 275), die op 1 oktober 2012 in werking is getreden, wordt thans geëvalueerd. In het kader van die evaluatie zullen ook de werkzaamheden van de

⁷ Zaaknummers 002, 005, 009, 010, 022, 025 en 028 (totaal 7 zaken).

⁸ Zaaknummers 008 en 009.

⁹ ECLI:NL:HR:2017:2317 en ECLI:NL:HR:2016:2412.

ACAS worden betrokken. Voor de ACAS is de aankondiging van deze evaluatie aanleiding geweest een inventarisatie te laten opstellen van de zaken waarin haar advies is gevraagd en van de in die zaken uitgebrachte adviezen. Aan de hand van die inventarisatie kunnen onderbouwde uitspraken worden gedaan over (a) de aard van de zaken die aan de ACAS zijn voorgelegd, (b) de omstandigheden die volgens de indieners nopen tot een nader onderzoek zoals bedoeld in artikel 461, eerste lid Sv, (c) de invulling van dat nader onderzoek, zoals dat de indieners voor ogen staat en (d) de beoordeling door de ACAS van de aangevoerde omstandigheden en van de noodzaak tot nader onderzoek. Aan deze inventarisatie wordt thans de laatste hand gelegd. De ACAS zal aan de hand daarvan nagaan of het mogelijk is patronen in haar werkzaamheden en adviezen te benoemen, die aanleiding kunnen zijn voor een heroverweging van de aan de ACAS toegekende taak, de invulling van die taak en de aan de ACAS toegekende bevoegdheden. Vooruitlopend hierop kunnen evenwel alvast bepaalde trends worden gesignaleerd en kan voorzichtig de vraag worden gesteld in hoeverre de ACAS-procedure voldoet en welke punten in dat traject wellicht nog aandacht behoeven.

Een eerste aandachtspunt houdt verband met het relatief gering aantal zaken waarin, al dan niet na het verrichten van onderzoekshandelingen, uiteindelijk sprake is van een (potentieel) novum. Met name in het geval van potentieel onveilige veroordelingen – zaken die naar oordeel van de ACAS een groter dan gebruikelijk risico op een onjuiste vaststelling van de relevante feiten in zich bergt – is dit soms onbevredigend te noemen. Overigens is ook het aantal gegronde herzieningsaanvragen bij de Hoge Raad gering. Wellicht dat dit wordt ingegeven door (te) strikte wettelijke omschrijvingen of interpretaties daarvan, waardoor het in de praktijk (te) moeilijk blijkt om tot een (begin van een potentieel) novum te kunnen komen. De vraag is dan ook of de huidige interpretatie van de herzieningswetgeving door de Hoge Raad voldoende ruimte biedt om potentieel onveilige veroordelingen te redresseren. Het is aan de wetgever om deze vraag te beantwoorden.

Een tweede punt van aandacht betreft de drempel die is opgeworpen alvorens de ACAS een verzoek in behandeling kan nemen. Een verzoek moet ingevolge artikel 461, lid 1 Sv betrekking hebben op een veroordeling voor een feit waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van twaalf jaren of meer is gesteld en door

dat feit moet de rechtsorde ernstig zijn geschokt. Zodoende komen alleen ‘zwaardere zaken’ hiervoor in aanmerking. Het is echter de vraag of de mogelijkheden daarmee misschien niet teveel zijn beperkt. In dat kader kan worden gesteld dat de instroom van zaken beperkt is en de laatste twee jaren zelfs is afgenomen, terwijl dubieuze veroordelingen in zaken waarbij het gaat om minder ernstige feiten evenzeer gevoelens van maatschappelijke onrust kunnen veroorzaken. Vanuit de gedachte dat een onterechte veroordeling ook in minder zware zaken teruggedraaid zou moeten kunnen worden, kan dan ook de vraag worden opgeworpen of de grens van twaalf jaar misschien niet verder opgerekt zou moeten worden.

Een derde punt van aandacht heeft betrekking op de positie van de ACAS. De taak van de ACAS is zoals gezegd beperkt tot advisering over de wenselijkheid van een nader onderzoek als bedoeld in artikel 461 (art. 462, lid 1 Sv). De ACAS is zodoende niet een commissie die naast haar adviserende taak ook tot primaire taak heeft om zelf onderzoeken in te stellen.¹⁰ Indien de

¹⁰ Conform artikel 463 Sv stelt de procureur-generaal desgevallend zelf nader onderzoek in naar de aanwezigheid van een grond voor herziening en kan hij dit onderzoek ofwel opdragen aan een rechter-

ACAS bepaalde onderzoekshandelingen wenselijk acht die buiten de aan de ACAS toegekende bevoegdheden vallen¹¹,

---

commissaris (lid 1) ofwel onder zijn leiding en verantwoordelijkheid laten uitvoeren door een onderzoeksteam (lid 2 en lid 4). In zoverre is de taak van de ACAS beperkter van omvang dan die van de CEAS, die naast een adviescommissie ook een onderzoekscommissie was: indien de toegangscommissie oordeelde dat een onderzoek noodzakelijk was, wees het College uit de CEAS een onderzoeksteam aan om het beoogde onderzoek uit te voeren.

- 11 Zo heeft de ACAS de bevoegdheid om kennis te nemen van alle, in de afgesloten strafzaak gevoegde processtukken, waaronder ook stukken die in verband staan met de strafzaak en die niet zijn gevoegd (art. 8, eerste lid Besluit). Voorts is de ACAS bevoegd tot het horen van opsporingsambtenaren, medewerkers van de politie, andere opsporingsdiensten, het openbaar ministerie, de rechter- of raadsheercommissaris in de betreffende afgesloten strafzaak en deskundigen (art. 8, tweede lid Besluit). Voorts kan ACAS een deskundige raadplegen in het geval zijzelf niet beschikt over een bepaalde specifieke deskundigheid die voor de beoordeling in een bepaalde zaak nodig is: de wetgever heeft in de mogelijkheid voorzien om deskundigen te vragen werkzaamheden van beperkte omvang te laten verrichten, zoals het opmaken van een rapportage over een bepaalde kwestie (art. 8, derde lid Besluit). Indien de ACAS behoefte heeft aan bijstand van een bepaalde deskundige, bijvoorbeeld omdat naar oordeel van de ACAS niet kan worden volstaan met het enkel horen van een deskundige of het opmaken van een rapportage, kan zij vragen om bijstand van een deskundige (art. 7, tweede lid Besluit). In de nota van toelichting bij het Besluit wordt in dit kader gesteld dat het voor de hand ligt dat bij de benoeming van een dergelijke deskundige wordt nagegaan over welke specifieke kwalificaties de deskundige beschikt om zijn benoeming te rechtvaardigen, waarbij bijvoorbeeld de Koninklijke Nederlandse Akademie van

bijvoorbeeld het (doen) horen van de veroordeelde of bepaalde getuigen, kan zij de procureur-generaal adviseren de betreffende specifieke onderzoekshandelingen te doen uitvoeren. De ACAS adviseert immers ook over de inrichting van het onderzoek. De procureur-generaal kan, indien gewenst, tijdens of na de uitvoering van dit nader onderzoek opnieuw een oordeel van de ACAS vragen.¹² Het onderscheid tussen het adviseren over de wenselijkheid van een nader onderzoek aan de procureur-generaal en het in het kader van dat advies

---

Wetenschappen of het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (hierna: NRGD) kunnen worden geraadpleegd.

- 12 Dat is tot nu toe één keer gebeurd (zaaknummers 007 en 029): na een eerder advies in 2013 volgde twee jaar later een vervolgadvijsaanvraag van de procureur-generaal, omdat inmiddels een aantal onderzoekshandelingen was afgerond. Daarnaast heeft de ACAS één keer, nadat zij in een zaak (zaaknummer 009) aanvankelijk een negatief advies had uitgebracht, vervolgens aanvullend geadviseerd naar aanleiding van een bij de reactie op het advies van de raadslieden gevoegd beknopt nieuw (en stelliger) deskundigenbericht. Tevens kan in dit kader worden gewezen op de drie samenhangende zaken (zaaknummers 022, 026 en 028) waarin de ACAS een tussentijds advies heeft uitgebracht. Het onderzoek dat in die zaken aangewezen was viel als gezegd buiten de bevoegdheden of mogelijkheden van de ACAS, terwijl de uitkomst daarvan van groot belang is. Zodoende heeft de ACAS een tussentijds advies uitgebracht, zodat het de resultaten van het te verrichten onderzoek vervolgens eigenhandig kan wegen, alvorens een definitief advies uit te brengen.

door een deskundige laten nagaan of een dergelijk onderzoek überhaupt aangewezen is, is in de praktijk echter niet altijd even duidelijk. Zo is bijvoorbeeld niet omschreven wat precies verstaan moet worden onder ‘werkzaamheden van beperkte omvang’ door een deskundige en is dit in zoverre aan interpretatie onderhevig. Ook geldt dat een vraag aan een deskundige in sommige gevallen nauw samenhangt met bepaalde vervolgvragen: door middel van het uitvoeren van het onderzoek kan daar dan op geanticipeerd worden. En in sommige gevallen ligt het voor de hand om een bepaald onderzoek, mits dat mogelijk is, om praktische redenen ook direct uit te doen voeren.

Een laatste aandachtspunt heeft betrekking op de samenstelling van de ACAS. Deskundigen die tot op heden door de ACAS in het kader van de adviesprocedure zijn geraadpleegd betreffen hoofdzakelijk deskundigen op forensische wetenschapsgebieden als DNA¹³, pathologie en/of forensische geneeskunde.¹⁴ In deze deskundigheidsgebieden is in de samenstelling van de ACAS niet voorzien.

---

¹³ Zaaknummers 001 en 020.

¹⁴ Zaaknummer 034.

Hoewel de ACAS de mogelijkheid heeft om deskundigen te kunnen raadplegen zou versterking van de ACAS door toevoeging van een discipline met een achtergrond in forensisch-technische wetenschappen, in zoverre wellicht een meerwaarde zou kunnen zijn. Een en ander gaat wellicht ook in meer brede zin op voor de samenstelling van de ACAS: op dit moment hebben drie van de vijf ACAS-leden (en drie van de vijf plaatsvervangend ACAS-leden) een juridische achtergrond. Weliswaar zijn de invalshoeken van deze leden verschillend (respectievelijk wetenschap, OM en advocatuur) dat neemt evenwel niet weg dat het aantal niet-juristen binnen de ACAS strikt genomen in de minderheid is. Gelet op het toenemende belang van andere wetenschapsgebieden en het feit dat andere disciplines kunnen bijdragen aan het doorbreken van ‘juridisch systeemdenken’, zou overwogen kunnen worden om deze balans in de toekomst aan te passen. In het verlengde daarvan is het wellicht nog van belang om te vermelden dat een groot deel van de leden bij de oprichting van de ACAS in 2012 voor vier jaar is benoemd en dat van het grootste deel daarvan de termijn in 2016 nog eens met vier jaar is verlengd. In aanmerking genomen dat de termijn slechts eenmaal verlengd kan worden, betekent dit dat in 2020 een groot deel van de ACAS leden

vervangen moet worden. Dit zou gevolgen kunnen hebben voor de continuïteit van de ACAS: een geleidelijke door- en uitstroom van ACAS-leden verdient vanzelfsprekend de voorkeur.

5. *Tot slot*

In lijn met vorig jaar kan gesteld worden dat de instroom van het aantal nieuwe zaken in 2017 beperkter van omvang was dan in voorgaande jaren. In één van de zaken waarin de ACAS in 2017 advies heeft uitgebracht, heeft de ACAS gebruik gemaakt van haar onderzoeksbevoegdheden. In geen van de in 2017 uitgebrachte adviezen heeft de ACAS (uiteindelijk) geadviseerd tot het doen van nader onderzoek.

Inmiddels kan voorzichtig de vraag worden gesteld in hoeverre de ACAS-procedure voldoet en welke punten in dat traject wellicht nog aandacht behoeven. De ACAS heeft in totaal tweeëndertig definitieve adviezen uitgebracht. Grofweg kan worden gesteld dat de ACAS tot op heden in 60% van de zaken negatief adviseert, zonder daarbij gebruik te maken van de eigen onderzoeksbevoegdheden. In 40% van de zaken maakt de ACAS gebruik van haar onderzoeksbevoegdheden: in ongeveer twee op de drie zaken daarvan volgt uiteindelijk, veelal (mede) op basis van het verrichte onderzoek, alsnog een negatief advies. In ongeveer 20% van de zaken adviseert de ACAS (uiteindelijk) tot het doen verrichten van nader onderzoek. Tot op heden heeft dit nog niet geleid tot een gegronde aanvraag tot herziening bij de Hoge Raad.

Het aantal zaken waarin, al dan niet na het verrichten van onderzoekshandelingen, uiteindelijk daadwerkelijk sprake is van een (potentieel) novum is relatief gering. Met name in het geval van potentieel onveilige veroordelingen is dit soms onbevredigend te noemen. Vanuit de gedachte dat een onterechte veroordeling ook in minder zware zaken teruggedraaid zou moeten kunnen worden, kan de vraag worden opgeworpen of de grens van twaalf jaar misschien niet verder opgerekt zou moeten worden. Wat betreft de positie van de ACAS kan voorts worden opgemerkt dat het onderscheid tussen het adviseren over de wenselijkheid van een nader onderzoek aan de procureur-generaal en het in het kader van het advies door een deskundige laten nagaan of een dergelijk onderzoek überhaupt aangewezen is, in de praktijk niet altijd even duidelijk is. Tenslotte geldt dat een groot deel van de ACAS-leden in verband met het verstrijken van de verlengde benoemingstermijn in 2020 vervangen zal moeten worden, hetgeen gevolgen zou kunnen hebben voor de continuïteit van de ACAS.

Bijlage

Samenvatting van de zaken uit 2016 en 2017 waarin de ACAS in 2017 een advies heeft uitgebracht

De adviezen van de ACAS worden – tezamen met de beslissing van de procureur-generaal – gepubliceerd op <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Hoge-Raad-der-Nederlanden/Over-de-Hoge-Raad/Bijzondere-taken-HR-en-PG/Paginas/Overzicht-van-verzoeken-tot-nader-onderzoek.aspx>.

Zaaknummer ACAS 030 (zaaknummer HR 16/02640H):

DRIEVOUDIGE MOORD TE HELMOND

Het gerechtshof ‘s-Hertogenbosch heeft bij arrest van 12 december 2006 verzoeker wegens “medeplegen van moord, meermalen gepleegd” veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf.

Aangevoerd wordt dat politieambtenaren in het Duitse onderzoek ervan overtuigd waren dat niet verzoeker, maar een Libanese familie aan de medeverdachte van verzoeker de opdracht heeft gegeven tot het doden van de drie slachtoffers. Tevens wordt gesteld dat de (belastende) verklaringen van twee voormalige medeverdachten onbetrouwbaar, dan wel kennelijk leugenachtig zijn geweest. Een en ander zou ook volgen uit bepaalde, belangrijke stukken die volgens verzoeker nooit zijn gevoegd in het Nederlandse dossier en een nieuwe, bij de notaris afgelegde verklaring van een medegegetineerde.

De ACAS heeft op 23 juni 2017 advies uitgebracht.

Zaaknummer ACAS 031 (zaaknummer HR 16/03156H):

DOODSLAG TE LEVEROIJ

Het gerechtshof ‘s-Hertogenbosch heeft bij arrest van 4 oktober 2001 verzoeker wegens “doodslag voorafgegaan van een strafbaar feit en gepleegd met het oogmerk om, bij betrapting op heterdaad, aan zichzelf straffeloosheid te verzekeren” veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van achttien jaren en ter beschikkingstelling met bevel tot verpleging van overheidswege.

Aangevoerd wordt dat verzoeker blijkens een nieuw uitgevoerd psychologisch onderzoek lijdt aan een ernstige en complexe PTSS, die ook aanwezig was ten tijde van het plegen van het feit, hetgeen in een algehele ontoerekeningsvatbaarheid van verzoeker – en derhalve ontslag van alle rechtsvervolging – had kunnen resulteren.

De ACAS heeft op 30 maart 2017 advies uitgebracht.

Zaaknummer ACAS 033 (*zaaknummer HR 16/03960H*):

MOORD TE 'S-HERTOGENBOSCH

Het gerechtshof 's-Hertogenbosch heeft bij arrest van 17 november 2010 verzoeker wegens “moord” veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van zeventien jaren.

Aangevoerd wordt dat ernstig getwijfeld moet worden aan de betrouwbaarheid van de verklaringen van de medeverdachte op grond van de nieuwe verklaringen van twee personen die stellen dat niet verzoeker, maar een ander de dader is. Tevens wordt aan de hand van verbeterde camerabeelden onder meer gesteld dat er nieuwe details over de dader zichtbaar zijn geworden die het DNA-materiaal dat is aangetroffen op de plaats delict in een nieuw daglicht plaatsen.

De ACAS heeft op 12 juni 2017 advies uitgebracht.

Zaaknummer ACAS 034 (*zaaknummer HR 16/05392*):

KINDERMOORDEN (1984)

Het gerechtshof Amsterdam heeft verzoeker bij arrest van 22 juli 2005 wegens “moord, meermalen gepleegd” veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf.

Aangevoerd wordt dat aan de hand van een nieuw deskundigenrapport is gebleken dat de verklaringen van één van de getuigen niet als betrouwbaar kan worden gekwalificeerd en dat uit een scriptie blijkt dat er zich de nodige problemen voordoen met de getuigenverklaringen waarop de veroordeling van verzoeker is gestoeld. Voorts wordt aan de hand van een nieuw rapport een bevinding van de schouwarts met betrekking tot het tijdstip van overlijden betwist. Daarnaast wordt aan de hand van een tweetal nieuwe rapporten gesteld dat de waarschijnlijke handvoerder van de dader een andere is geweest dan die van verzoeker. Tenslotte wordt gewezen op een uitzending van een televisieprogramma waarin nieuwe ontlastende elementen aan de zaak worden toegevoegd.

De ACAS heeft op 22 december 2017 advies uitgebracht.

Zaaknummer ACAS 035 (zaaknummer HR 16/05286):

Het gerechtshof 's-Hertogenbosch heeft verzoeker bij arrest van 7 oktober 1993 wegens “1. moord” en “2. poging tot doodslag” veroordeeld een gevangenisstraf voor de duur van twaalf jaren en TBS met dwangverpleging.

Aangevoerd wordt dat zich – anders dan het hof heeft geoordeeld – een noodweersituatie heeft voorgedaan en verzoeker ten aanzien van feit 1 een beroep op noodweer(exces) en ten aanzien van feit 2 een beroep op putatief noodweer(exces) zou toekomen. In dat kader wordt gevraagd onderzoek te doen naar (de bevindingen van het onderzoek naar) de perforaties die zijn aangetroffen in het spijkerjack, het T-shirt en de schoenen van verzoeker. Voorts werd gevraagd om een tweetal getuigen te horen waarvan de verklaringen steun geven aan de stelling dat vanuit de groep op verzoeker is geschoten. Daarnaast werd gevraagd om nader (dactyloscopisch) onderzoek naar de schietwapens en de afgenomen schiethanden alsmede om een reconstructie van de schietpartij.

De ACAS heeft op 25 oktober 2017 advies uitgebracht.

Zaaknummer ACAS 036 (zaaknummer HR 16/05284):

Het gerechtshof te 's-Gravenhage heeft verzoeker bij arrest van 3 augustus 2010 (en na terugwijzing door de Hoge Raad bij arrest van 13 maart 2012) wegens “1. Poging tot zware mishandeling”, “2. medeplegen van opzettelijk iemand wederrechtelijk van de vrijheid beroven of beroofd houden”, “3. poging tot afpersing, terwijl het feit wordt gepleegd door twee of meer verenigde personen”, “4. medeplegen van opzettelijk handelen in strijd met een in artikel 3, aanhef en onder B, van de Opiumwet gegeven verbod”, “7. bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht”, “8. medeplegen van een ander door geweld en enige andere feitelijkheid en door bedreiging met geweld, gericht hetzij tegen die ander hetzij tegen derden, wederrechtelijk dwingen iets te doen” en “9. mishandeling, terwijl de schuldige het feit begaat tegen zijn echtgenote”, veroordeeld tot een gevangenisstraf van 48 maanden met aftrek, waarvan zes maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar.

Aangevoerd wordt dat verzoeker ten onrechte is veroordeeld voor feit 2 en een deel van feit 3 doordat hij in feitelijke aanleg uit loyaliteitsmotieven geen inzicht c.q. geen volledige openheid van zaken heeft willen geven over wat er was gebeurd. In een op 28 december 2012 bij de politie afgelegde verklaring heeft verzoeker echter wél de exacte toedracht verteld en heeft hij de namen genoemd van degenen die bij de feiten betrokken waren. Gevraagd wordt om een confrontatie van het slachtoffer met foto's van degenen die door verzoeker zijn genoemd, het horen van de broer van verzoeker die de lezing van verzoeker kan bevestigen; het horen van de toenmalige echtgenoot van verzoeker en onderzoek te doen naar zendmastgegevens.

De ACAS heeft op 19 september 2017 advies uitgebracht.

Colofon

Adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS)

Korte Voorhout 8 | 2511 EK 's-Gravenhage

Postbus 20303 | 2500 EH 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 361 13 11

www.hogeraad.nl

Uitgave ACAS

Redactie Verena Sebel

Ontwerp en realisatie VormVijf, Den Haag